

Valmiussuunnitelman yleinen osa

Suomen Punainen Risti

Pääsihteerin hyväksymä 19.6.2019

SISÄLLYSLUETTELO

Yleistä.....	3
Valmiuden perusta Suomen Punaisessa Ristissä	3
Kokonaisvalmius Punaisessa Ristissä	4
Mihin Punainen Risti varautuu?.....	5
Sopimuksellisuus.....	6

Yleistä

Valmiussuunnittelu varmistaa Suomen Punainen Ristin (SPR) toimintojen jatkumisen onnettomuus- ja häiriötilanteissa, sekä poikkeusoloissa niin että Punaisen Ristin toimintakyky ja itsenäisyys turvataan. Valmius- ja varautumissuunnitelmien tarkoituksena on vahvistaa tilanteiden hallintaa arjen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Suomen Punaisen Ristin valmiussuunnitelman yleiseen osaan on koottu yhteen järjestön valmiuteen ja varautumiseen liittyvät perustiedot. Yleinen osa toimii jokaisen toimintayksikkökohtaisen valmiussuunnitelman taustoittavana perusosana ja kuvaa SPR:n toimintaa ohjaavat perusteet. Valmiussuunnitelman yleistä osaa voidaan käyttää yhdessä keskustoimiston-, laitoksen-, piirin-, osaston- ja/tai alueellisen valmiussuunnitelman kanssa.

Yleiseen osaan koottua tietoa voidaan hyödyntää myös perehdytysmateriaalina vapaaehtoisille ja työntekijöille.

Valmiuden perusta Suomen Punaisessa Ristissä

Suomen Punainen Risti (SPR) on viranomaisia tukeva julkisoikeudellinen yhdistys, jonka oikeudellisesta erityisasemasta on Suomessa säädetty lailla (238/2000) sekä sen nojalla annetulla tasavallan presidentin asetuksella (827/2017). Kansainvälisesti Punaisen Ristin erityisasema perustuu sodan uhrien suojelemiseksi solmittuihin neljään Geneven yleissopimukseen vuodelta 1949 ja niitä täydentäviin kolmeen lisäpöytäkirjaan.

Järjestön tarkoituksena on asetuksena julkaistujen sääntöjen mukaisesti:

1. kaikissa oloissa suojella elämää ja terveyttä sekä puolustaa ihmisarvoa ja ihmisoikeuksia;
2. edistää kansojen välistä yhteistyötä ja rauhaa;
3. pelastaa ihmishenkiä kotimaassa ja ulkomailla;
4. auttaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevia inhimillisten kärsimysten ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi;
5. tukea ja avustaa maan viranomaisia niin rauhan kuin sodan ja aseellisten selkkaustenkin aikana ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi
6. edistää kansalaisten keskuudessa yhteisvastuuta ja auttamismieltä;
7. edesauttaa vapaaehtoistoimintaa ihmisten auttamiseksi;
8. edistää auttamisvalmiutta; sekä
9. lisätä ymmärrystä Punaisen Ristin työtä ja yleisinhimillisiä pyrkimyksiä kohtaan.

Lain mukaan järjestö kuuluu ainoana kansallisena yhdistyksenä Suomessa kansainväliseen Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeeseen ja noudattaa toiminnassaan Punaisen Ristin kansainvälisissä konferensseissa hyväksytyjä peruseriaatteita. Näiden periaatteiden mukaisesti Suomen Punainen Risti on tasapuolinen, riippumaton ja puolueeton inhimillinen toimija, jonka vapaaehtoistoiminta kattaa maan osana yleismaailmallista liikettä.

Punaisen Ristin pelastus-, avustus- ja suojelutoiminta perustuu tarvearviointiin ja painottuu heikoimmassa asemassa olevien ja eniten apua tarvitsevien auttamiseen. Puolueettomana ja riippumattomana järjestönä Suomen Punainen Risti tekee auttamistoimintaankin liittyvät päätöksensä itsenäisesti periaatteidensa mukaisesti. Myös viranomaiset ovat sitoutuneet kunnioittamaan kansainvälisen Punaisen Ristin periaatteita järjestön itsenäisyydestä.

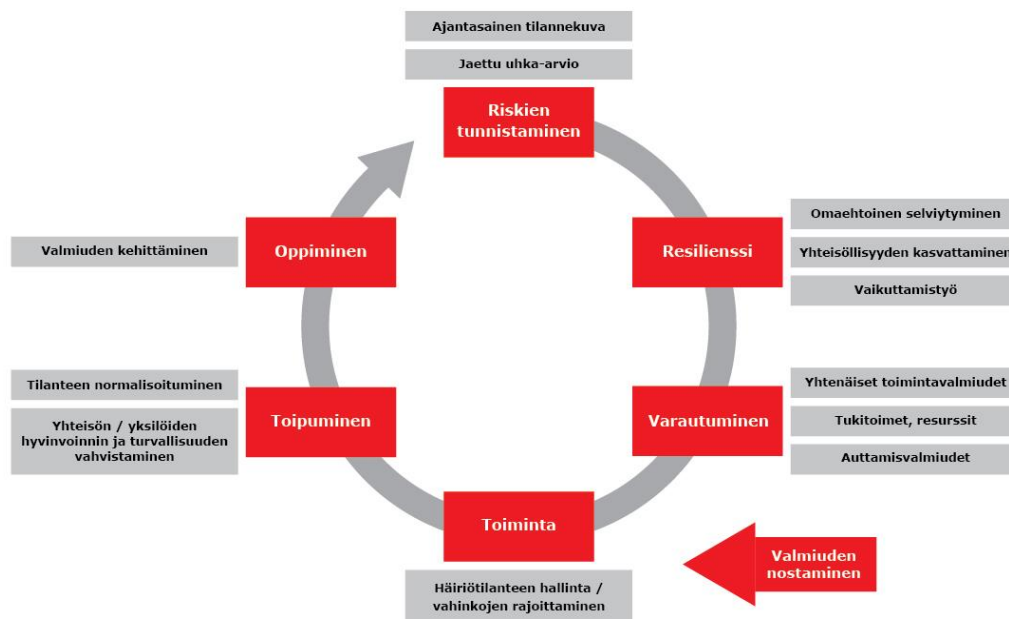
Suomen Punainen Risti varautuu auttamisvalmiudessaan tukemaan ja avustamaan viranomaisia, niin yhteiskunnan normaali- ja häiriötilanteiden kuin poikkeusolojenkin aikana.

Punaisella Ristillä on poikkeusoloissa erityisiä tehtäviä, kuten sodan oikeussäännösten valvontaan osallistuminen (Geneven sopimukset). Suomen Punaisen Ristin normaaliajan organisaatio ja henkilöstö muodostavat perustan järjestön poikkeusolojen organisaatiolle. SPR sopeuttaa toimintansa vastaamaan poikkeusoloajan tehtäviä ja vaatimuksia.

Kokonaisvalmius Punaisessa Ristissä

Suomen Punainen Risti tarkoittaa kokonaisvalmiudella järjestön kaikkien resurssien joustavaa käyttöä onnettomuuksien ja häiriötilanteiden ehkäisy-, pelastus-, avustus- ja toipumisvaiheissa. Kokonaisvalmius perustuu henkilöresursseihin, osaamiseen, aineelliseen valmiuteen, järjestelmiin ja prosesseihin, sekä kykyyn kanavoida ihmisten auttamisen halu johdetusti mukaan toimintaan. Järjestön valmius rakentuu asiantuntijuudelle, vapaaehtoisuudelle, viranomaisyhteistyölle sekä järjestöverkostoille.

Järjestön häiriötilanteiden hallintamallilla tarkoitetaan prosessia, joka pyrkii riskien tunnistamisen ja niiden vähentämisen, sekä valmiuden kehittämisen kautta vahvistamaan yhteiskunnan ja yhteisöjen resilienssiä, sekä varautumalla lisäämään järjestön kykyä toimia nopeasti ja tehokkaasti onnettomuuksissa ja häiriötilanteissa, jotta toipuminen on nopeampaa ja jotta institutionaalisen oppimisen kautta valmius paranee.

Suomen Punaisella Ristillä on vajaan 500 osaston verkosto koulutettuine vapaaehtoisineen. Osastot vastaavat alueillaan tapahtuviin onnettomuuksiin ja tukipyyntöihin. Tämä valmius on linkitetty osaksi kansallista varautumista yhteistyösopimuksin eri hallinnonalojen ja viranomaisten kanssa. Osastojen tukena Suomen Punaisella Ristillä on kahdentoista piirin alueellinen verkosto sekä Keskustoimisto ja

SPR:n alaiset laitokset. Piirit vastaavat toiminnasta ja viranomaisyhteistyöstä omilla alueillaan, johtavat alueellisia operaatioita, sekä tukevat osastojen yhteistoimintaa. Keskustoimisto vastaa kansainvälisen avun vastaanottamisesta, kansallisen tason viranomaisyhteistyöstä, sekä johtaa ja koordinoi valtakunnallisia operaatioita.

Tehokkaan auttamisvalmiuden varmistamiseksi Suomen Punainen Risti ylläpitää katastrofivalmiusyksiköitä sekä tähän liittyvää logistiikkaosaamista ja valmiutta logistiikkakeskuksessa Tampereella. Lisäksi Suomen Punainen Risti ylläpitää Punaisen Ristin liikkeen henkilömäärältään suurinta koulutettujen avustustyöntekijöiden reserviä sekä on osa laajaa Punaisen Ristin liikkeen verkostoa nopean tiedonkulun ja avustustoiminnan varmistamiseksi. Näitä valmiuksia käytetään kansainvälisesti (esim. sodat, luonnonkatastrofit) ja kansallisesti (esim. talvimyrsky, maahanmuutto).

Suomen Punainen Risti koordinoi tarvittaessa muita järjestöjä muun muassa Vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapepa) verkoston kautta 52 järjestöä, sekä muita järjestöjä erillisten sopimusten mukaisesti. Vapepa-koordinaation kautta on eri järjestöissä toimivien vapaaehtoisten auttamistoiminnalle luotu yhtenäinen ja organisoitu tapa toimia viranomaisen tukena. Koordinaation tavoitteena on varmistaa, että viranomaisilla on tarvittaessa häiriö- ja onnettomuustilanteissa sovittuihin hälytystehtäviin käytettävissä valtakunnallisesti kattava ja toimintavalmis osaavien vapaaehtoisten verkosto.

Mihin Punainen Risti varautuu?

Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että Suomessa varaudutaan laajasti vakaviin koko yhteiskuntaa ja sen elintärkeitä toimintoja¹ laajasti koskettaviin katastrofeihin ja kriiseihin. Varautuminen elintärkeiden toimintojen ja yhteiskunnan keskeisten palvelujen uhkiin, kuten terveydenhuollon, infrastruktuurin tai ruoan ja puhtaan veden saatavuuden vakava häiriytyminen, edellyttää kokonaisvaltaista varautumista viranomaisilta, kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin toimijoilta.

Suomen Punaisen Ristin auttamistoimintaa ohjaavat aina Punaisen Ristin Periaatteet ja SPR toimii aina hädänalaisimpien ihmisten auttamiseksi.

¹ Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (YTS 2017) kirjatut yhteiskunnan elintärkeät toiminnot ovat: johtaminen, kansainvälinen toiminta, puolustuskyky, sisäinen turvallisuus, talous, infrastruktuuri, huoltovarmuus, väestön toimintakyky sekä henkinen kriisinkestävyys

Suomen Punaisen Ristin toiminta kotimaan onnettomuus- ja häiriötilanteissa

VAPAAEHTOISTEN HALLINTA

- Hälytysryhmien hälyttäminen
- Ydinvapaaehtoisten johtaminen
- Spontaanien operaatiovapaaehtoisten vastaanotto ja johtaminen
- Auttamishalun kanavoiminen toimintaan, apuvoiman värväminen, pikakouluttaminen ym.

TILANNEKUVA JA TIEDONVÄLITYS

- Tilannekeskus, tilannekuvan muodostaminen ja ylläpito
- Tiedottaminen tilanteesta
- Apua tarvitseville tieto oikeuksista (velvollisuuksista) ja saatavilla olevasta avusta
- Riskien tunnistaminen ja analyysi

KOORDINAATIO

- Järjestöjen koordinointi
- Kansainvälisen avun vastaanoton koordinointi
- Auttamiskanavan toimiminen yrityksille ja yhteisöille (materiaaliapu)

PERHEYHTEYKSIEN PALAUTTAMINEN

- Henkilötiedustelu
- Punaisen Ristin viestinvälitys
- Perheenyhdistäminen (neuvonta ja matkajärjestelyt)

EVAKUINNIT / VÄESTÖN SIIRROT

- Kokoamispisteen perustaminen
- Henkilöiden evakuointi
- Rekisteröinti

HÄTÄMAJOITUS JA VESI- JA SANITAATIO

- Hätmajoituksen järjestäminen teltoissa
- Tilojen hankkiminen majoitukseen
- Viranomaisten osoittamissa tiloissa toimiminen
- Vesi- ja sanitaatiohuollon järjestäminen

RUOKAHUOLTO

- Ruokapalvelun järjestäminen
- Ruokahuolto onnettomuuspaikalla auttaville, uhreille ja omaisille

TERVEYDENHUOLTO

- Ammatillisesti: Terveysinfot, alkutarkastukset, kiireellinen hoito/hoitoon ohjaaminen, liikkuvat terveysyksiköt, ERU-yksiköt
- Vapaaehtoisten toimesta: ensiapu, terveysneuvonta

PSYKOSOSIAALINEN TUKE

- Ammatillisesti: Psykososiaalinen tuki onnettomuuspaikalla, jälkihoito ja purkutilaisuudet
- Vapaaehtoisten toimesta: henkinen tuki, kuuntelu, läsnäolo

LÄPILEIKKAAVIA KAIKISSA TOIMINNOISSA

- Erityisen haavoittuvassa asemassa olevien auttaminen
- Suojelu
- Yhdenvertaisuuden edistäminen

Suomen Punainen Risti varautuu normaali- ja poikkeusoloissa myös tarvittaessa kanavoimaan ja koordinoimaan Suomen ulkopuolisen Punaisen Ristin liikkeen tukea, niin muilta kansallisilta yhdistyksiltä kuin kansainvälisen Punaisen Ristin liitolta ja/tai Komitealta.

Sopimuksellisuus

Suomen Punainen Risti pyrkii varautumisessaan sopimukselliseen yhteistyöhön kumppaneidensa kanssa. Valtakunnalliset toimintaa merkittävästi ohjaavat sopimukset ja yhteistyöpöytäkirjat ovat;

Sosiaali- ja Terveysministeriö: Yhteistyöpöytäkirja varautumisesta ja ensiaputoiminnasta (2014)

17.2.2014 allekirjoitetun Yhteistyöpöytäkirjan perusteella STM huolehtii osaltaan SPR:n ja muun vapaaehtoisen valmiustoiminnan kytkemisestä osaksi viranomaisten valmiussuunnittelua ja siihen liittyvää koulutusta ja muuta varautumista. SPR ja STM ovat huolehtineet keskinäisestä hälytysjärjestelystä sekä tilannetietoisuuden ylläpidosta häiriötilanteissa.

SPR varautuu omassa toiminnassaan normaaliajan häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin ylläpitämällä ja koordinoimalla vapaaehtoista hälytysryhmätoimintaa (ensiapu, ensihuolto ja henkinen tuki). Sopimuksen mukaan SPR kouluttaa ja ylläpitää psykologien valmiusryhmää kriisi- ja onnettomuustilanteiden varalta. Valmiusryhmän tehtävänä on antaa konsultointiapua psykososiaalisesta tuesta onnettomuustilanteissa. Suomen Punainen Risti myös järjestää väestölle suunnattua yhtenäistä ensiapukoulutusta ja ylläpitää rekisteriä hyväksytyistä ensiavun kouluttajista

Lisäksi Suomen Punainen Risti ylläpitää kansainvälistä henkilöreserviä ja materiaalivalmiutta, sekä hankkiessaan lääkintä- ja muita materiaaleja katastrofi- ja avustustarkoituksiin pyrkii yhteistyöhön sosiaali- ja terveysministeriön kanssa varmuusvarastojen tarkoituksenmukaiseksi hyödyntämiseksi.

Lisäksi yhteistyöpöytäkirjassa on sovittu, että SPR koordinoi häiriötilanteissa viranomaisten tukena toimivia Vapepaan kuuluvia järjestöjä sekä muita sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaisten tukena toimivia vapaaehtoisryhmiä ja raportoi toiminnastaan ja vapaaehtoisten käytöstä STM:lle.

Sisäministeriö: Yhteistyöpöytäkirja (2018)

Suomen Punainen Risti allekirjoitti yhteistyöpöytäkirjan Sisäministeriön kanssa 26.4.2018. Tämä yhteistyöpöytäkirja määrittelee ja päivittää valtakunnallisen yhteistyön muodot sekä alueellisen yhteistyön maakuntaudistuksessa. Pöytäkirjassa korostetaan järjestäytyneen kansalaistoiminnan ja viranomaisten yhteistyön merkitystä.

Suomen Punainen Risti edistää omien toimintojensa ja tavoitteidensa kautta (erityisesti ensiapu, henkinen tuki, tapaturmien ehkäisy, syrjäytymisen ehkäisy) kansalaisten kriisinsietokykyä, etenkin nostamalla esille ihmisten omaa vastuuta turvallisuudestaan, oman selviytymisen vahvistamista, sekä korostamalla ennaltaehkäisyn ja jälkihuollon merkitystä.

Sisäministeriön ja Suomen Punaisen Ristin yhteistyö ulottuu kaikkiin tilanteisiin normaaliolojen häiriötilanteista poikkeusoloihin. Pöytäkirjassa molemmat osapuolet kehottavat toimintayksiköitään läheiseen yhteistyöhön kaikilla tasoilla. Tämä kattaa niin valmiuden ja varautumisen, kuin näihin liittyvät harjoituksetkin. Osapuolet huolehtivat myös tilannetietoisuuden ylläpidosta häiriö- ja kriisitilanteissa. Tarvittaessa Suomen Punainen Risti osallistuu sisäministeriön tai sen alaisten yksiköiden tilanne- ja yhteistoimintaelinten toimintaan.

Huoltovarmuuskeskus: Sopimus Huoltovarmuuskeskuksen kanssa (2005)

Suomen Punaisella Ristillä on Huoltovarmuuskeskuksen kanssa sopimus kriisivalmiuteen liittyvien avustustarvikkeiden varastoinnista. Sopimukseen sisältyy avunsaajien suojaamiseen liittyen laaja-alainen kirjo avustustarvikkeita, jotka on suunniteltu esimerkiksi laajamittaisen maahantulon tilanteeseen tai pakolaisleirin tarpeisiin. Tarvikkeet on mitoitettu 10'000 avunsaajalle, ja ne ovat mm. teltoja, huopia, vesikanistereitä ja keittiötarvikkeita. Punainen Risti käyttää näistä tarvikkeista nimitystä 10KCamp (10'000 ihmisen leirin avustustarvikkeet). Sopimuksen mukaan varusteet ovat ensisijaisesti viranomaisten, mutta myös Punaisen Ristin käytettävissä kansallisissa ja kansainvälisissä onnettomuus- tai kriisitilanteissa. Avustustarvikkeet on hankittu Huoltovarmuuskeskuksen budjetista, mutta SPR voi tarvittaessa lunastaa ne myös omaan käyttöönsä hankintahintaan.

Maahanmuuttovirasto: Sopimus pakolaisten, kansainvälistä suojelua hakevien ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton tukipalveluista (2011-)

SPR:llä ja Maahanmuuttovirastolla (Migri) on vuodesta 2011 saakka ollut sopimus pakolaisten ja kansainvälistä suojelua hakevien vastaanoton tukipalveluista. Sopimus päivitetään vuosittain. Tätä ennen SPR:n tehtävistä pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanoton tukitoimissa on sovittu eri maahanmuutto- ja pakolaisasioiden vastuuviranomaisten kanssa vuodesta 1973 lähtien.

Maahanmuuttoviraston ja SPR:n välisen sopimuksen mukaan SPR huolehtii kiintiön puitteissa Suomeen tulevien pakolaisten maahantulon käytännön järjestelyistä sekä pakolaisten perheenjäsenten matkajärjestelyistä silloin, kun Suomen valtio vastaa perheenjäsenten matkojen

kustannuksista. Sopimuksen mukaisesti SPR varautuu avustamaan viranomaisia turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten vastaanotossa erityisesti näiden lukumäärän äkillisesti kasvaessa ja laajamittaisen maahantulon tilanteissa. Vastaanotto voi tarkoittaa normaalin vastaanottotoiminnan laajentamista, väliaikaismajoitusta tai uusien vastaanottokeskusten perustamista.

Poliisihallitus: Sopimus poliisin ja vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminnasta

Poliisihallituksen sekä Suomen Punaisen Ristin, Suomen Meripelastusseuran ja Suomen Lentopelastusseuran välisessä sopimuksessa määritetään poliisin ja minkä tahansa Vapaaehtoisen Pelastuspalvelun jäsenjärjestön yhteistoiminnan periaatteet poliisilain 9 luvun 4 §:n tarkoituksessa. Nykyinen sopimus on voimassa vuoden 2020 loppuun.

Poliisisopimus myös määrittelee toiminnasta maksettavat palkkiot ja korvaukset, sekä linjaa laskutukseen, yhteistoiminnan varmistamiseen ja vaitioloon liittyviä asioita. Vapepan ja poliisin yhteistoiminnassa noudatetaan voimassa olevaa Poliisihallituksen ohjetta "Poliisin ja vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminta", joka määrittelee vapaaehtoisille soveltuvat tehtävät.